

Sorunlu Olarak Gördüğümüz Öğrenciler Açısından Okul-Aile İşbirliği(*)

Feyiz Ünen BIYIKLI**

Dünyaya gelişle birlikte yaşamın sevimli, sevimsiz; üzüntülü, üzüntüsüz yanları bizleri bekliyor demektir. Bunlara karşı tutum alışta kişinin kendini olumsuzluklar yönüne kaptırmaması, terazinin kâh o yanda, kâh bu yanda; ama yine de çözüm bularak dengeli bir şekilde tutulması için küçükten yetiştirilmelerde bazı noktalara dikkat etmek gerekmektedir. İşte bundan ötürü de doğrudan doğruya çocukları sorunlu görmeden önce kendi kendimizi değerlendirmemiz, tutum ve davranışlarımızı eleştiri süzgecinden geçirmemiz gerekmektedir.

Çocuklukla şöyle yaygın bir kanı vardır : Herhangi birşeyden yoksunluk, sorunları yaratan nedenlerdendir, diye. Bu doğrudur doğru olmasına ,ama yokluğun olumsuz etkileri olduğu kadar olumlu güdüleyicileri de vardır. Çocuklarda başlıca sorunları yaratması açısından yoksunluğun olumsuzlukları ve bu konuda okul-aile işbirliği üzerinde duracağım.

Bir çocuk düşünelim ki anababadan yoksun olsun. Bir çocuk düşünelim ki anababası olduğu halde sevgiden, ilgiden yoksun olsun. Yine bir çocuk düşünelim ki ailesinin maddi yetersizlikleri nedeniyle beslenme, giyim, okul araçlarını tam sağlayabilmeden yoksun olsun ve yine bir çocuk düşünelim ki zihinsel gücünü veya diğer duyu organlarını, çeşitli nedenlerden ötürü, tam olarak kullanmadan yoksun olsun.

Doğaldır ki bunların çocuklara yansımalarının sonuçları değişik şekillerde ortaya çıkacaktır. Ama bu çocuklarda değişmeyen, ortak birşey varsa o da onların sorunlu, özürlü çocuklar sınıflamasına girmelerine neden olmasıdır.

Konuya ışık tutması ve sizlere konuşmamı daha canlı örneklerle sunabilmek için Ulus'taki Seymenler, Anittepe'deki Hürriyet ve Yenişehir semtindeki sizin okulunuz olan Türk Eğitim Derneği İlkısımlarında toplam 30 öğretmene, öğrencilerinde karşılaştıkları sorunlar, aile ve okul yönetiminden bekledikleri, kendilerinin bu konuda yaptıkları hakkındaki soruları içeren sorukâğıtları dağıttım. Şimdi, aldığım ya-

*TED Salonlarında, 19 3 1981 günü «Ailede ve Okulda Sorunlu Öğrencilerin Eğitimi» konulu açık oturumda yapılan konuşma metnidir.

**Ankara Rehberlik ve Araştırma Merkezi, Sosyal Hizmet Uzmanı

nıtları sırası geldikçe, konuyla bağlantılı olarak aktaracağım.

Az önce değindiğim gibi sorun sadece çocuklardan kaynaklanmamaktadır. Aşağıdaki çizelge bunun açık bir örneğidir.

ÖĞRETMENLERİN, ÖĞRENCİLERİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR :

S O R U N L A R

İLKOKULLAR

	Sey- menler	Hür- riyet	TED	Topl.
Yapabileceği halde ders çalışmama.	7	6	5	18
Kavrayamadığı için başarısız olma.	2	1	4	7
Duygusal sorunları nedeniyle derslerine ilgisizlik :				
Ana-baba geçimsizliği,	4	2	—	
Anne ve babanın ayrı yaşamaları,	1	1	—	
Anababanın genel ilgisizliği,	—	—	1	
Anababa çalıştığından çocuğun başıboş veya ilgiden yoksun kalışı	—	1	5	
Ailesinde derslerine, bilgi yönünden yardımcı olacak kişinin yokluğu,	1	—	—	
Yeni kardeşin dünyaya gelişinin yarattığı huzursuzluk	—	1	—	19
Tek çocuk oluşunun yarattığı bağımlılık veya ilgiyi çekmek için aşırı hareketlilik,	—	—	1	
Babanın mesleğinden utanma, kendini ailesinin yoksulluğundan ötürü yetersiz bulma.	—	1	—	
Fiziksel özüründen ötürü sınıfa uyum güclüğü gösterme (buradaki örnekte fiziksel özür çeşidi konuşma güclüğü ve ağır işitmedir),	2	—	—	2
Evindeki fiziki koşullardan ve ailesinin maddi yetersizliğinden (beslenme, giyim ihtiyacını karşılama, okul araç-gerecini alma açısından) ötürü çalışmalarının aksaması.	7	4	—	11

(Öğretmenler, birden fazla yanıt vermişlerdir.)

Burada görüldüğü üzere duygusal sorunlardan ve evin fiziki koşullardan ,ailenin maddi yetersizliğinden ötürü okulda başarısız olma sayısı fazladır. «Yapabileceği halde ders çalışmama» maddesinin de dayandığı temeller yine bunlardan kaynaklanabilmektedir; eğer evde huzursuzluk varsa, anababa arasındaki aşağılayıcı kaşgalar çocuğun önünde sürüp gidioyrsa, hatta çocuğun kendilerinden yana taraf tutması isteniyorsa, aksi olursa çocuk tehdit ediliyor, baskı altında tutuluyorsa o yavrucağ nasıl ders çalışsın? Yine anababaya sahip olup da onların varlığını, ilgisini hiçbir şekilde kendi üzerinde hissetmiyorsa, yalnızlığa itiliyorsa onun başarılı olması bir yana, dersini yapmaya koyulma gücünü o çocuk nereden bulsun? Toplumumuzdaki bazı yanlış değerlendirmelerin sonucu babasının işinden, allesinin yoksulluğundan utanan çocuk, nasıl kendine güvensin, arkadaş edinsin?

Tüm bunlar gözönüne alındığında biz yetişkinlere —evde anababaları, okulda öğretmenleri olarak— çok iş düşmektedir. Çocuğun yakın çevresi olarak anababalara düşen görevlerden başlamak istiyorum.

Herşeyden önce o küçük varlıkları sevmemiz gerekmektedir. Kusurları, yanlış davranışları kesinkes olacaktır. Ama daha onları öğrenme, yetiştirme evrelerindeki ilk derslerinde; çevrelerini tanımak için yaptıkları bu «çocuksu» davranışlarında hoşgörme, ama boşvermeye dayalı olmayan, yol gösterici bir hoşgörüyle karşılamalıyız. Her zaman bu yanlışlarını başlarına vurarak onları yola getireceğimizi zannediyorsak, aldanmış oluruz. Affedici olmak, o türden davranışın ortaya çıkış nedenini araştırıp en azından gidermeğe çalışmak birçok sorunu çözümler. Örneğin : 30 öğretmenin katkısıyla yaptığım araştırmada 4 öğretmen sadece okulda öğrencilerinin sorunlarına eğildiklerini, 10 öğretmen sadece ailesiyle görüştiklerini ve 16 öğretmen de hem öğrencisiyle ilgilendiklerini hem de aileleriyle görüştiklerini bildirmişlerdir. Bu çok önemli bir tavır alışdır.

Ayrıca velilerden ve okul yönetiminden beklenenler konusuna da değinmek, çözümünü nerelerde arayacağımıza ışık tutacaktır.

ÖĞRETMENLERİN VELİLERDEN BEKLEDİKLERİ :

Çocuklarıyla ilgilenip onlara sevgi ve şefkat göstermeleri	15
Çocuk eğitimi konusunda bilgilerini artırmaları	5
Okulla işbirliği yapmaları, öğretmenle görüşmeleri	12
Ders araç-gerecini zamanında sağlamaları	3

Dersleriyle ilgilenmeleri	6
Fazla not beklememeleri, öğretmene bu konuda baskı yapmamaları, çocuklarının durumlarını olduğu gibi kabul etmeleri	3
Velilerden beklenen birşey olmadığı, işbirliği durumunun sağlandığı	3

(Her öğretmen, birden fazla yanıt vermişlerdir.)

İşte, burada da yeterince ilgilenememe, baş sırayı almaktadır. Doğaldır ki buradaki yanıtlara örnek olan velilerin ilgilenemeyişlerinin maddi temelleri vardır. Çizelge birde de görüldüğü üzere veliler çalışmak zorundadırlar veya bir kısmının çocuklarına nasıl davranacakları hakkında geleneksel görüşleri varsa da bu pek işe yararmaktadır veya bir kısmı da, zamanında çeşitli nedenlerden (okul olmayışı veya tutucu görüşlerden ötürü okula gönderilmeme gibi) ötürü okula gidemeyişlerinden çocuklarının derslerine yardımcı olacak bilgiyle donatılmamış, böylece onların dersle ilgili sorularını yanıtlayamamaktadırlar.

Okul yönetiminden beklenenlere gelince :

Her konuda öğretmene yardımcı olunması	4
Maddi olanaksızlıkları nedeniyle başarısız olan öğrencilere yardım sağlanması ve bunun daha çok öğrenciye yaygınlaştırılması	3
Velilerin, öğrenciler için istek veya şikâyetlerini dinlerken öğretmenin de görüşünün alınması	1
Sınıf kitaplığına öğrencilerin düzeyine göre kitap alınması	2
Teneffüslerdeki gürültünün giderilmesi	1
İstiklâl Marşı'nın bahçede söylenmesi	1
Okul yönetiminin gerekli olanakları sağladığı, istenen birşeyin olmadığı	13
Cevapsız	4

«Okul yönetimi gerekli olanakları sağlıyor» diyen öğretmenlerin sayısı fazlaysa da yine okuldan istenen yardımlar vardır. Bunların içinde maddi olanaksızlıklar içinde olan öğrencilere yardım etme, her konuda öğretmenlere yardımcı olma maddeleri ilk sıralarda yer almıştır.

Gerçekten elbirliğine ve karşılıklı anlayışa dayalı işbirliği, sorun-

lu olarak gördüğümüz çocukların davranışlarını değiştirmede biz yetişkinlere çok yol aldiracaktır.

Yukarıda değinilen nedenlere bağıli olarak geliştiği, ortaya çıktığı açık olan ve 30 öğretmenin, öğrencilerinde hoşlanmadıkları, zoru olarak gördükleri davranışlara da değinmenin bu toplantının özüne ışık tutacağını düşünmekteyim.

Örencilerin hoşa gitmeyen özellikleri :

Okula derse karşı ilgisizlik	5
Dikkat dağınıklığı	6
Ders çalışmama	2
Unutkanlık	1
Sorumluluk duymaktan uzak oluş	3
Yaramazlık, saygısızlık, şımarıklık yapma	7
Sabırsızlık gösterme	1
Fazla kouşma isteği	2
Kendi bildiğine gitme	2
Kıskançlık gösterme	1
Çekingenlik	1
Beslenme yetersizliği gösterme	2
Çocukça kusurlar yapma	1
Velilerden kaynaklanan, verilen sözde durmoyışlar	1
Hoşa gitmeyen, bir sorun olarak görülen özelliklerinin ol- söyleme	2

Evet, öğrencilerimiz, çocuklarımız, derslerini gereğince çalışmamakta; yaramazlık yapmakta, büyüklerine karşı gelmekte veya çekingen davranıp kabuklarına çekilmekte, yaşıtları içine karışamaktadırlar.

Öyleyse ne yapmamız, onları yine 30 öğretmen arkadaşın, öğrencilerinde en beğendikleri taraflarını açıklayan yanıtlarında toplanan özelliklere sahip kişiler durumuna getirmek için ne gibi önlemler almamız gerekmektedir? Bu özellikleri şunlardır :

Dürüsüt, açık kalbli olmaları	6
İyi niyetli, sevgi dolu olmaları	2
Öğretmeni, anne kadar yakın bulmaları	1
Açık fikirli olmaları	2
Sosyal, atılgan olmaları	3
Saygı göstermeleri	4
Çalışkan olmaları	9
Öğrenmeye istekli ve bilmediği konular narşısında meraklı maları	6

Çabuk kavramaları	3
Sorumluluk duymaları	1
Okul düzenine uymaları	6
Cevapsız	2

(Her öğretmen birden fazla yanıt vermişlerdir.)

Konuşmamın en başından beri vurguladığım gibi, ortaya çıkan davranışlar için hemen suçlama yerine nedenini araştırmaya zaman ayırmamız yerinde olacaktır. Buna, hastahanelerin çocuk ruhsağlığı klinikleri, okullardaki rehberlik servisleri ve Rehberlik Araştırma Merkezleri yardımcı olmaktadır. Bu konuda 30 öğretmenden Seymenler ve Hürriyet İlkokulu'ndan 20 öğretmen, okulda rehberlik ve psikolojik danışmanlık işini yapan kişi ve servisin olmadığını, ama bu hizmetin yapılmasını istediklerini söylerlerken Türk Eğitim Derneği İlkisim'i'nden 8 öğretmen, okullarında böyle servisin olduğunu, yalnız daha çalışmaya geçmediğini bildirerek konunun üzerinde durulmasını gündeme getirmektedirler.

Bundan böyle de çocuklarımızın daha huzurlu olmaları için sorunlarını elden geldiğince anlamak üzere Ankara Rehberlik ve Araştırma Merkezi olarak işbirliğine açık olduğumuzu söyleyerek konuşmamı bitirmek isterim.

● Türk Eğitim Derneği Bilim Kurulu'nun düzenlediği IV. Eğitim Toplantısının konusu olan «TEMEL EĞİTİM ve SORUNLARI», kitap halinde yayımlanmış bulunmaktadır.

Okurlara saygı ile duyurulur.
